

nenda est. In homine non est ponenda qualiscumque ille fuerit. Aliud est enim ille à quo justificamur, aliud illi cum quibus justificamur. Non autem solum per cupiditates diaboli tentat, sed etiam per terrores insultationum & dolorum & ipsius mortis. Quidquid autem homo passus fuerit pro nomine Christi, & pro spe vitæ æternæ, & permanens toleraverit, major ei merces dabitur: quòd si cesserit diabolo, cum illo damnabitur. Sed opera misericordiæ cum pia humilitate impetrant à Domino, ut non permittat servos suos tentari plus quàm possunt sustinere.

1. Cor. 12.
13.

AD-

ADMONITIO

IN LIBRUM SUBSEQUENTEM

DE MORIBUS ECCLESIE CATHOLICÆ.

IN libro primo de Moribus catholice Ecclesie dicturus Augustinus, statuit summum bonum, quòd mores nostros referri oportet, non aliud esse præter Deum. Ad ipsum porro summo amore contendendum esse, uti in catholica Ecclesia Testamenti veteris æquè ac novi auctoritate docetur. Perstringit deinde officia caritatis in proximum. Ac postremò refert exempla continentie & morum verè christianorum, quæ in catholica Ecclesie alumnis eluxerunt.

In secundo quem de Manichæorum Moribus inscripsit, refellit in primis horum hæreticorum errorem de mali origine & natura. Tum excutit tria illa oris, manuum, & sinus, ut appellabant, signacula, quibus impios mores suos obvelabant. Superstitiosam eorundem abstinentiam redarguit. Tandemque deprehensa quædam in iis flagitia commemorat.

LIB. I. RETRACT. CAPUT. VII.

JAM baptizatus autem cum Romæ essem, nec ferre tacitus possem manichæorum jactantiam de falsa & fallaci continentia, vel abstinentia, qua se ad imperitos decipiendos, veris christianis, quibus comparandi non sunt, insuper præferunt, scripsi duos libros, unum de Moribus Ecclesie catholice: alterum de Moribus Manichæorum.

In

Cap. 9.
Psal. 43.
22. &
Rom. 8.
36.

2. In eo igitur qui est de *Moribus Ecclesie catholice*, ubi posui testimonium, in quo legitur: *Propter te afficimur tota die, aestimati sumus ut oves occisionis*; mendositas nostri codicis me fefellit minus memorem Scripturarum, in quibus nondum assuetus eram. Nam ejusdem interpretationis alii codices non habent: *Propter te afficimur*; sed *Propter te morte afficimur*: quod uno verbo alii dixerunt, *mortificamur*. Hoc esse verius græci libri indicant, ex qua lingua in latinam secundum Septuaginta interpretes veterum divinarum Scripturarum est facta translatio: & tamen secundum hæc verba, id est, *Propter te afficimur*, multa disputans dixi, quæ in ipsis rebus non tamquam falsa improbo: verumtamen convenientiam Scripturarum veterum & novarum, quam demonstrare cupiebam, ex his dumtaxat verbis non utique demonstravi: unde autem mihi error obrepserit, dixi; ex aliis verò testimoniis eandem convenientiam sufficienter ostendi.

Cap. 16.
Sep. 8. 7.

3. Similiter & paulò post testimonium posui de libro Sapientiæ, secundum codicem nostrum, in quo scriptum erat: *Sobrietatem enim sapientia docet, & justitiam, & virtutem*. Et secundum hæc verba disserui res quidem veras, sed ex occasione mendositas inventas. Quid enim verius, quam quòd sapientia doceat veritatem contemplationis, quam nomine sobrietatis significatam putavi: & actionis probitatem, quam per duo alia intelligi volui, per justitiam atque virtutem? Cùm codices ejusdem interpretationis veriores habeant, *sobrietatem enim & sapientiam docet, & justitiam & virtutem*. His enim nominibus latinus interpres quatuor illas virtutes, quæ ma-

xi

ximè in ore philosophorum esse adsolent, nominavit, sobrietatem appellans temperantiam, prudentiæ imponens nomen sapientiam, fortitudinem verò virtutis vocabulo enuntians, solam justitiam suo nomine interpretatus est. Has autem quatuor virtutes in eodem libro Sapientiæ suis nominibus appellatas, sicut à græcis vocantur, longè postea reperimus in codicibus græcis. Item, quod posui de libro Salomonis: *Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes*; in multis quidem codicibus legi, sed hoc græcus non habet: habet autem, *vanitas vanitatum*: quod postea vidi; & inveni eos latinos esse veriores, qui habent, *vanitatum*, non, *vanitantium*. Ex occasione tamen hujus mendositatis quæcumque disserui, vera esse ipsis rebus apparet.

Cap. 21.
Ecc. 1. 2.

4. Quod autem dixi: *Eum ipsum quem cognoscere volumus, hoc est Deum, prius plena caritate diligamus*: meliùs diceretur sincera quam plena: ne fortè putaretur, caritatem Dei non futuram esse majorem, quando videbimus facie ad faciem. Sic itaque hoc accipiatur, tamquam plena dieta sit, qua major esse non possit, quamdiu ambulamus per fidem. Erit enim plenior, imò plenissima, sed per speciem. Item quod dixi de iis qui subveniunt indigentibus, quia *miseri cordes vocantur, etiamsi sapientes usque adeo sint, ut jam nullo animi dolore turbentur*; non sic accipiendum est tamquam definierim, in hac vita esse tales sapientes; non enim dixi, cùm sint, sed dixi, *etiamsi sint*.

Cap. 27.

5. Alio loco ubi dixi: *Jam verò cùm hæc humana dilectio inhaerentem uberibus tuis nutriverit & roboraverit animum, sequendo Deo factum idoneum, ubi ejus ma-*

Cap. 30.

*jestas ex tanta parte, quanta homini dum terræ hujus inhabitator est sufficit, aperire se cœperit, tantus caritatis ardor innascitur, & tantum divini amoris consurgit incendium, ut exustis omnibus vitiis, & homine sanctificato atque purgato, satis appareat quàm divinè dictum sit: Ego sum ignis consumens; possunt putare Pelagiani istam perfectionem in hac mortali vita me dixisse posse contingere: sed non hoc putent. Ardor quippe caritatis sequendo Deo factus idoneus, & tam magnus ut vitia cuncta consumat, in hac vita nasci & crescere potest; perficere verò propter quod nascitur, ut nullum insit homini vitium, non consequenter hîc potest; quamvis tanta ista res eodem ardore caritatis perficiatur, ubi perfici & quando perfici potest. Ut quemadmodum lavacrum regenerationis purgat à reatu omnium peccatorum, quæ humana traxit nativitas, & contraxit iniquitas; ita illa perfectio purget ab omni labe vitiorum, sine quibus humana esse non potest in hoc sæculo infirmitas. Sicut accipiendum est etiam quod ait Apostolus: *Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, mundans eam lavacro aquæ in verbo, ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi.* Hîc est enim lavacrum aquæ in verbo, quo mundatur Ecclesia. Sed cùm tota dicat quamdiu hîc est: *Dimitte nobis debita nostra;* non utique hîc est sine macula & ruga, aut aliquid ejusmodi: ex eo tamen quod hîc accipit, ad illam gloriam, quæ hîc non est, perfectionemque perducitur. ... Hoc opus sic incipit: *In aliis libris satis opinor egisse nos.**

Dcut. 4. 24.
Heb. 12.
29.
Caritatis
ardor.

Eph. 5. 25.
26. & 27.

Matt. 6. 12.

S.

S. AURELII AUGUSTINI
HIPPONENSIS EPISCOPI
DE MORIBUS ECCLESIAE
CATHOLICÆ.

LIBER UNUS.*

* Scriptus
versus ini-
tium an.
Chris. 388.

Principiò constituit Augustinus mores illos, quibus in Ecclesia sanctè vivitur, ad summum hominis bonum, hoc est, Deum referri oportere. Tum summo in eum amore contendendum, idque dogma esse in catholica Ecclesia utriusque Testamenti auctoritate confirmatum. Quatuor virtutes ex vario quodam amoris Dei affectu dictas ostendit. Agit de officiis caritatis erga proximum; ac refert demum exempla continentia, & morum vere christianorum, quæ in Ecclesia catholicæ alumnis eluxerunt.

1. **I**N aliis libris satis opinor egisse nos quemadmodum manichæorum invectionibus, quibus in Legem, quod vetus Testamentum vocatur imperitè atque impiè feruntur, seseque inter imperitorum plausus, inani jactatione ventitant, possimus occurrere: quod breviter etiam hîc commemorari à me potest. Quis enim mediocriter sanus non facile intelligat, Scripturarum expositionem ab iis petendam esse, qui earum doctores se esse profitentur: fierique

CAPUT I.
Quomodo
detecturus
sit fucos
manichæo-
rum.